

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1903. Första Kammaren. N:o 11.

Onsdagen den 11 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollet för den 4 i denna månad.

Anmälades och bordlades

statsutskottets utlåtanden:

n:o 2, angående regleringen af utgifterna under riksstatens första hufvudtitel, innefattande anslagen till kungl. hof- och slottsstaterna;

n:o 4, angående regleringen af utgifterna under riksstatens tredje hufvudtitel, innefattande anslagen till utrikesdepartementet;

n:o 15, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående jordafsöndring från indragna militiebostället $1\frac{3}{4}$ mantal Alsta n:is 3 och 5 i Örebro län:

n:o 16, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af en till förra kompaniskrifvarebostället Råda n:o 1 Nedergården i Östergötlands län hörande lägenhet;

n:o 17, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af lägenheter och tomtplatser å förra majorsbostället $1\frac{5}{8}$ mantal Hässleby n:o 1 med Olofstorp i Hässleby socken af Jönköpings län;

n:o 18, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående rätt för Kungl. Maj:t att för inköp af skogbärande eller till skogsodling tjänlig mark disponera köpeskillingarna för vissa kronoegendomar m. m.;

n:o 19, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning af en till förra häradsskrifvarebostället Hofby n:o 2 i Kristianstads län hörande lägenhet;

n:o 20, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till Umeå stad af en del utaf den statens järnvägar tillhöriga mark vid Umeå järnvägsstation;

n:o 21, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter skomakaren Claes Otto Andersson från Motala;

n:o 22, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter hemmansägaren Johannes Jonasson från Sannebo i Älfsborgs län;

n:o 23, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående ägoutbyte emellan kronan och Landskrona stad;

n:o 24, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition, angående upplåtelse till landtförsvaret af en del utaf förra bergshauptmansbostället Väsby i Västmanlands län; och

n:o 25, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående jordafsöndring från kronoparken Bjurfors underlydande hemmanen Stora och Lilla Avesta i Kopparbergs län;

bevillningsutskottets betänkande n:o 4, i anledning af väckta motioner om skrifvelse till Kungl. Maj:t i fråga om åtgärder, som kunna föranledas af beslutade tullförhöjningar i främmande länder; äfvensom

bankoutskottets memorial n:o 2, om verkställd granskning af riksbankens styrelse och förvaltning.

Företogs val af tjugufyra valmän för utseende af Riksdagens justitieombudsman och hans efterträdare; och befunnos, efter valförrättningens slut, hafva blifvit till valmän utsedde:

friherre Beck-Friis	med 80 röster,
herr Berg, Gustaf B.,	» 80 »
» Björklund	» 80 »
» af Burén	» 80 »
» Danckwardt-Lillieström	» 80 »
» Ekdahl	» 80 »
» Ekströmer	» 80 »
» Fosser	» 80 »
greffe von Hallwyl	» 80 »
herr Hummel	» 80 »
» Ljungberg	» 80 »
» Nilsson	» 80 »
» Nisser	» 80 »
» Nyström, Carl,	» 80 »
» Nyström, Johan F.,	» 80 »
» Rettig	» 80 »
» Ridderbjelke	» 80 »
friherre von Schwerin	» 80 »
herr Stephens	» 80 »
» Tamm, Per Gustaf,	» 80 »
» Walin	» 80 »
» Weinberg	» 80 »
» Wester	» 80 »
» Wijk	» 80 »

Företogs val af sex suppleanter för de valmän, som af kam-
maren fått i uppdrag att utse Riksdagens justitieombudsman och
hans efterträdare; och befunnos, efter valförrättningens slut,
hafva blifvit till suppleanter utsedde:

herr Montgomery	med 66 röster,
» Liedberg	» 66 »
greffe von Rosen	» 66 »
friherre Falkenberg	» 66 »
» Rappe	» 65 »
» De Geer	» 63 »

sedan ordningen emellan dem, som erhållit lika antal röster, blif-
vit genom lottning bestämd.

Föredrogs Kungl. Maj:ts under gårdagen bordlagda nådiga
proposition till Riksdagen angående vissa ändringar i gällande
förrättning angående stämpelafgiften.

Kungl. proposition angående stämpelafgiften.

Herr Leman: Då statsverkspropositionen remitterades, tillät jag mig att uttala den förhoppning, att statsutskottet måtte kunna tillse, huruvida icke en minskning i utgifterna skulle kunna ske. Jag tror icke, att jag är förmäten, om jag säger, att denna förhoppning delas af ganska många såväl inom som utom Riksdagen. Då nu Kungl. Maj:ts proposition om stämpelafgiften skall remitteras till bevillningsutskottet, tillåter jag mig också att uttala en förhoppning, nämligen den, att, om en järnhård nödvändighet skulle visa, att man måste för att fylla statsbehofven ösa ur många olika skattekällor, utskottet då måtte tillse, huruvida icke denna »stämpelkälla» om jag så får säga, bör vara den sista, ur hvilken man må ösa, och i allt fall, om man måste göra det, tillse, huruvida icke åtskilliga modifikationer i Kungl. Maj:ts proposition skulle kunna åvägbringas.

Jag tillåter mig härvid erinra, om jag nu börjar med stämpel på inrikes växlar, att det är många gånger sagdt och måste anses oemotsagdt, att denna icke drabbar kapitalet; den drabbar omsättningen, och den drabbar icke storkapitalisten eller den förmögne mannen; den drabbar i allmänhet den mindre förmögne köpmannen och industriidkaren. Tänker man vidare efter, huru det tillgår i verkligheten, finner man, bland annat, att, för att få sin fordran erkänd, den, som försäljer varor, han må vara industriidkare eller köpman, söker att få accept. Därigenom uppfylles också ett annat hufvudvillkor. Säljaren får ett fordringsbevis, som lätt kan omsättas. Han behöfver ej vänta, tills hans fordran förfaller; genom diskontering i en bank kan han få förskjuten den fordran, som till slut acceptanten skall gälda. Detta är ju ett utmärkt sätt. Jag vill icke gå så långt, att jag tror, att detta skulle alldeles upphöra, om det åter infördes stämpelskatt på växlar; men jag vill erinra, att, då man år 1898 afskaffade växel-skatten, detta icke skedde uteslutande därför, att statsbehofven då icke kräfde sådan stämpelskatt, utan äfven med ganska mycket afseende fäst därå, att densamma drabbade omsättningen och icke kapitalet.

År 1894, då man införde stämpelskatt på inrikes växlar, afhöll man sig dock från att införa stämpelskatt på checker och postremissväxlar. Tyvärr har i denna kungl. proposition dessa omsättningsmedel icke heller skonats. Man kan anföra, att man i de flesta länder har en skatt på checker och dylikt, men, mina herrar, Goethes sats, att allting passar ej för alla, gäller äfven i detta fall. Hvad som kan gälla på kontinenten och i England med så utvecklade handelsvanor, gäller icke i Sverige. Hvad vi än göra på detta område, böra vi se till, att det befordrar ordning i affärer, reda och sparsamhet. Det är emellertid min bestämda öfvertygelse, att, om man lägger stämpelskatt på växlar och checker, i synnerhet checkväsendet kommer att mycket stäckas. Bastiat säger: »hvad man ser och hvad man icke ser».

Hvad man ser är härvidlag, att man på detta håll kan få en inkomst, men hvad man icke ser är den skada man tillfogar näringslivet. Det är därför, som jag skulle önska, att åtminstone denna skatt icke kommer till.

Kungl. proposition angående stämpelafgiften.

(Forts.)

Jag vill icke uppehålla kammaren längre, men jag ber att till slut få omnämna, att här synes mig vara en inkonsekvens i propositionen. På sid. 8 heter det: »I motsats till stämpelskatten å inrikes växlar, som företrädesvis drabbar affärsvärlden, kommer däremot stämpeln å bankanvisningar att jämväl träffa den stora allmänheten, som numer i betydande utsträckning anlitar banker och bankirer för insättning af medel. Begränsas stämpelafgiften till det af kommitterade föreslagna beloppet af 10 öre, bör dock denna allmänhet icke komma att synnerligen hårdt tryckas af afgiften. Detsamma torde väl också få anses gälla i fråga om stämpelafgiften för postremissväxlar.» Men när det sedan kommer till beräkningarna och själva klämman, har insmugit sig något, nämligen: »Inkomsten af stämpeln för anvisningar å upp- och afskrifningsräkning, *kreditivräkning*» o. s. v. Kreditivräkning ingår. Mine herrar! Om det någonsin gäller, att man icke skall beskatta lånebehof, är det väl här. I den tablå öfver bankernas ställning, som finnes bifogad, är kreditivräkning upptagen som en *fordran* för vederbörande bank. Å andra sidan är det klart, att den, som har kreditivräkning hos en bank, är bankens gäldenär. Å upp- och afskrifningsräkning har man penningar insatta, men kreditivräkning är blott en särskild form för lån. Antingen kan man ju låna mot revers, då man får lånet på en gång, eller också kan man öppna kreditivräkning, då man får uttaga penningar i mån, som man önskar, inom begränsadt belopp. Genom skatt på kreditivräkning beskattas ej den, som har något, utan den, som *behöfver låna*, han får skatta hvarje gång han lånar. Detta är väl dock orimligt.

Jag skall som sagdt nu icke längre upptaga kammarens tid, men jag slutar, som jag började, med en hemställan till bevillningsutskottet, att det måtte taga under noggrann pröfning, huruvida icke åtminstone en modifikation i det framlagda förslaget skulle kunna ske.

Efter härmed slutad öfverläggning hänvisades den kungl. propositionen till bevillningsutskottet, och skulle till utskottet jämväl öfverlämnas det af herr Leman nu afgifna yttrandet.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts nästlidne dag bordlagda nådiga proposition till Riksdagen om vissa

ändringar i förordningen angående bevillning af fast egendom samt af inkomst den 3 december 1897.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran lagutskottets sistlidne dag bordlagda utlåtanden n:is 8—10.

Vid förnyad föredragning af konstitutionsutskottets den 7 och 10 innevarande månad bordlagda memorial n:o 1, med uppgift å hvilande förslag till ändringar i grundlagarne, antogos samtliga ifrågavarande förslag.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande statsutskottets den 7 och 10 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 13, angående riksgäldskontorets förvaltning under den tid, som förflutit, sedan ansvarsfrihet senast tillerkändes fullmäktige i nämnda kontor.

Punkterna 1—4.

Lades till handlingarna.

Punkten 5.

Hvad utskottet tillstyrkt bifölls.

Vid förnyad föredragning af statsutskottets den 7 och 10 innevarande januari bordlagda utlåtande n:o 14, angående föreslagna statsbidrag till vägars anläggning och förbättring samt till bro- och hamnbyggnader m. m., biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Vid förnyad föredragning af bevillningsutskottets den 7 och 10 i denna månad bordlagda memorial n:o 3, i anledning af Riks-

dagens justitieombudsmans framställning om kontrollen öfver stämpeluppbörden, biföll kammaren hvad utskottet i detta memorial hemställt.

Vid förnyad föredragning af lagutskottets den 7 och 10 innevarande månad bordlagda utlåtanden:

n:o 5, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående ändrade bestämmelser rörande bokföringsskyldighet; och

n:o 6, i anledning af väckt motion om ändring af 2 kap. 2 § byggningsbalken,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

Föredrogs å nyo lagutskottets den 7 och 10 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 7, i anledning af väckt motion angående ändring af § 121 i stadgan om skiftesverket i riket.

*Om ändring
af § 121 i
skiftesstad-
gan.*

Herr Hasselrot: Såsom kammaren behagade finna, lyder skiftesstadgans § 121 så: »Ordföranden före protokollet vid ägodelningsrättens sammanträden; och» — står det — »sedan det samma, jämte beslutet, blifvit justeradt samt genom ordförandens och ledamöternas påskrifter godkändt, underteckne ordföranden, å rättens vägnar, utgående expeditionen». Sådan lagen nu är, får således en ägodelningsrättens expedition icke expedieras af ordföranden, förrän samtliga ledamöter underskrifvit protokollet. Nu har emellertid, såsom motionären också påpekat, praxis utbildat sig i helt annan riktning på sidan af lagen eller — om man så vill — alldeles i strid emot lagens bestämda lydelse. Detta förfarande är mycket allmänt i vårt land och har, såvidt jag hört, icke medfört några olägenheter eller gifvit anledning till klander. Jag tror således, att motionären gärna kunnat låta detta förhållande fortgå, såsom det hittills gjort, och icke behöft i onödan — såsom han själf säger — rifva i denna sak. Nu är emellertid den af motionären ifrågasatta ändringen af lagutskottet afstyrkt. Om detta — att den ifrågasatta ändringen icke af Riksdagen bifalles — skulle blifva Riksdagens beslut, blefve naturligtvis förhållandet det, åtminstone i de flesta fall, att man icke vågade tillämpa det förra förfaringsättet, utan komme att hålla sig till lagens bestämmelser. Men det är min bestämda öfvertygelse, att detta komme att medföra ganska stora olägenheter. Jag talar nu

Om ändring af § 121 i skiftesstadgan.

(Forts.)

icke om sådana saker som fastställande af skiften och dylikt; ty då kan protokollet utan svårighet sättas upp, under det ägodelningsrätten är samlad, och skrivas under af alla dess ledamöter. Men den, som har någon erfarenhet om hur det går till vid andra ägodelningsrättssammanträden inom skifteslag ute å marken, han vet, att med nuvarande praxis är det möjligt att t. ex. på en sommardag använda 6—8 timmar för att vid en skiftesförrättning taxera ägor, granska skiftesläggning, jämka beräkning af utflyttningskostnader och dylikt; och ändå får man ofta hålla på en 2 å 3 dagar, mången gång längre tid. Då går det så till, att ordföranden för ett memorialprotokoll med blyerts eller blåpenna. Sedan förrättningen på marken är slut, uppsättes utslaget efter samråd med eller efter votering mellan ledamöterna, hvarefter det samma afkunnas, och så åtskiljes man. Först i sitt hem uppsätter ordföranden protokollet, och vid nästa sammanträde underskrives protokollet af ledamöterna, men under tiden har expeditionen gått ut. På det sättet har — jag erkänner det gärna, på sidan om lagen — jag själf förfarit, i likhet med många andra. En och annan förfar annorlunda. Hur går det då till? Jo, i stället för att vara ute på marken 6 å 8 timmar, kan ägodelningsrätten icke hålla på härmed mer än 3 å 4 timmar; sedan måste ordföranden gå in och sätta upp protokollet för dagen; och följden blir, att förrättningen tager dubbelt så lång tid som eljest. En följd häraf återigen blir, att domstolsledamöter, parter eller ombud samt landtmätare få uppehålla sig på stället i dubbelt så lång tid, som eljest erfordrats, hvarigenom förorsakas en mycket stor kostnad utan nämnvärd vinst.

Nu säger lagutskottet: »Ofta lära nämligen de ärenden, som af ägodelningsrätt handläggas, vara sådana, att det icke möter något verkligt hinder, att protokollet uppsättes och underskrives före afslutandet af rättens sammanträden, och i de fall, då sådant på grund af ärendenas vidlyftiga eller svåra beskaffenhet icke lämpligen eller utan stor tidsutdräkt låter sig göra, torde dock i regel möjlighet förefinnas att sedermera före tiden för beslutets expedierande bereda ledamöterna tillfälle att underskrifva protokollet, utan att några större kostnader eller annan afsevärd olägenhet behöfva att däraf förorsakas». Jag vågar på det allra bestämdaste opponera mig häremot. Sex dagar, efter det utslaget är aflämnadt, skall expeditionen utlämnas till vederbörande, och det är icke möjligt att dessförinnan få ledamöternas underskrifter å protokollet på annat sätt än att hålla ett särskildt sammanträde. Men detta kostar icke obetydligt med penningar, en utgift, som naturligtvis drabbar skifteslaget; i min domsaga gå resekostnaderna för ledamöterna i allmänhet till 50 å 60 kronor för hvarje gång, utom det onödiga besvär, som förorsakas, idel olägenheter utan motsvarande nytta.

Under dessa förhållanden skulle det synas naturligt, att jag

tillstyrkte motionärens förslag. Jag anser mig emellertid icke böra göra detta, egentligen af formella skäl. Det är nämligen så, att ägodelningsrätten icke kan alldeles likställas med häradsrätten. Häradsrätten är egentligen enmansdomstol, då nämnden blott har kollektiv rösträtt, under det att ägodelningsrätten är en kollegial domstol, hvars alla ledamöter hafva lika rösträtt. Jag anser således icke, att det är riktigt, att man uti ifrågavarande afseende använder samma förfaringssätt vid ägodelningsrätt som vid häradsrätt, utan förfarandet bör mera likna det vid rådstufvurätt använda. I afseende å rådstufvurätt gäller — såsom också lagutskottet nämner — att domboken skall underskrifvas af alla ledamöterna, men detta hindrar icke, att expeditionerna, underskrifna af vederbörande domstolsledamot, gå ut för hvarje dag, som sammanträde hålles, innan domboken underskrifvits af alla ledamöterna, hvilket först äger rum därefter.

Ett sådant förfaringssätt — analogt med det vid rådstufvurätterna — anser jag vara det lämpligaste vid ägodelningsrätterna. Därigenom vinner man hvad motionären åsyftat, utan att utsetta sig för de formella anmärkingar, som skulle kunna göras mot hans förslag.

Nu skulle jag visserligen kunna framlägga ett förslag till en sådan förändring; det voro lätt gjordt genom att taga bort förbudet mot expeditionens utlämnande, innan protokollet underskrifvits, men i regeln är kammaren icke benägen att, äfven om den godkänner tanken i ett framställt förslag, antaga detsamma på rak arm. Jag skall därför tillåta mig att yrka återremiss.

Herr Leman: Jag beklagar, att motionären icke är här närvarande, ty han hade då varit i tillfälle att försvara sin motion. Men lagutskottets ordförande synes mig hafva anfört alla skäl, som tala för motionen. Jag och åtskilliga andra ledamöter i kammaren hafva emellertid ansett, att motionen kunde oförändrad bifallas, men jag kan gärna medgifva, att den modifikation, som lagutskottets ordförande tillstyrkt, kan vara riktig. Såvidt kammaren bifaller återremissyrkandet, är jag emellertid alldeles förvissad, att frågan faller denna gång. Andra Kammaren fattar nog beslut i enlighet med utskottets hemställan, d. v. s. avslår motionärens förslag, och då lär återremissen ej föranleda annat, än att utskottet återkommer med uppmaning till Första Kam-maren att fatta beslut. Bifaller däremot Första Kam-maren motionärens förslag, går äfven då frågan tillbaka till utskottet, men då synes mig utskottet kunna jämka på det sätt, som utskottets ordförande föreslagit. Därmed tror jag, att saken är bäst betjänad och af sådan anledning tillåter jag mig hemställa, att kammaren måtte besluta, att ifrågavarande paragraf skall erhålla den af motionären föreslagna lydelse.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att beträffande föreliggande utlåtande yrkats, dels att detsamma skulle visas åter till utskottet, dels ock, af herr *Leman*, att ifrågavarande § måtte antagas med den lydelse, som angifvits i den i ämnet afgifna motionen.

Sedermera gjordes proposition på bifall till utskottets hemställan samt vidare propositioner jämlikt nyssnämnda båda yrkanden, och förklarades propositionen på återremiss vara med öfvervägande ja besvarad.

Upplästes och godkändes Riksdagens kanslis förslag
dels till Riksdagens skrifvelse n:o 3, till Konungen, angående verkställd omröstning öfver högsta domstolens ledamöter,
dels ock till Riksdagens förordnande, n:o 4, för kommitte-
rade för tryckfrihetens vård.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Berg, Gustaf B.*, under tiden från den 13 till och med den 21 innevarande månad.

Justerades sju protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr talmannen beslöts, att de under sammanträdet första gången bordlagda ärendena skulle sättas främst på föredragningslistan till nästa sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 12,04 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.
